

Maa- ja metsätalousministeriö

KMO-työryhmä 1. Metsäsektorin taloudellinen kestävyys

Pöytäkirja työryhmän 2. kokouksesta

Aika: 27.1.2006 klo 13 – 15.45
Paikka: Lapinlahdenkatu 1, Helsinki
Läsnäolijat: Pentti Lähteenoja, MMM, pj.
Reima Sutinen, KTM
Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry
Ville Ovaskainen, Metsäntutkimuslaitos
Ilpo Puputti, METO
Olli Puukko, Metsähallitus
Jukka-Pekka Ranta, Suomen Sahat
Marko Mäki-Hakola, MTK
Antti Koskimäki, Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus
Seppo Niinivaara, Opetusministeriö
Harri Hänninen, Metsäntutkimuslaitos, sihteeri
Hannu Niemelä, Tapio, sihteeri

1. Kokouksen avaus

Pentti Lähteenoja toivotti työryhmän jäsenet tervetulleiksi kokoukseen.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Metsäsektori 2015 tulevaisuuskatsaus-luonnos

Pentti Lähteenoja esitteli KMO-tulevaisuuskatsaus-prosessin aikataulukaavion (liite 1).

1.3. kokoukseen mennessä tämän työryhmän tulee tehdä ehdotukset ministeriön tulevaisuuskatsauksen tavoitteellisesta tulevaisuuskuvasta, alustavista strategisista päämääristä ja menestystekijöistä.

Tärkeitä muita prosesseja, jotka tulisi ottaa huomioon tulevaisuuskatsauksen laadinnassa ovat: Puutuotealan skenaariotyö, Sailaksen vetämä paperiteollisuutta koskeva työ ja metsäteollisuuden teknologian kehittämistä koskeva EU:n Forest Base Sector Technology Plattform.

Käytiin taustaksi keskustelua metsäsektorin tulevaisuuden kuvasta 2015. Keskustelussa esitettiin seuraavia näkemyksiä:

- Suomen metsäsektorin tulisi olla kannattava, johtava, teknistä kehitystä ennakoiva ja uudistuva, tuotannon kokonaisarvo säilyy lähes nykyisellään, uudet tuotteet (mm. bioenergia) ja palvelut korvaavat nykyisten tuotteiden vähenemisen, metsätalous on kestävä, biodiversiteetin suojelussa on päästy eteenpäin, mutta suojelukysymykset eivät ole ratkenneet.
- Lähtökohdaksi tulevaisuuden kuvassa tulisi ottaa metsäteollisuustuotteiden markkinat ja maksukykyiset asiakkaat, eikä metsätaloutta, kuten perinteisesti on tehty.
- Energiaresurssien riittämättömyydestä johtuen puuperäinen energia saattaa nousta metsäsektorin merkittäväksi tuotteeksi.
- Paperi- ja puutuoteollisuuden sekä puun energiakäytön kesken osin ristiriitaisia tavoitteita, kun tarkastellaan erikseen metsätalouden tai kansantalouden kannalta.
- Mikä on KMO-tarkistuksen päätarkoitus, onko ydin kansantaloudessa vai metsätaloudessa?

- Ohjelmalla ei voida vaikuttaa suoraan markkinoiden kysyntään, mutta voidaan välillisesti ylläpitää metsäteollisuuden ja -talouden kilpailukykyä.
- Myös viestinnällä voidaan parantaa metsäsektorin toimintaedellytyksiä, esimerkiksi puun ympäristöystävällisyys rakentamisessa mm. hiilen sitoutumisen muodossa.
- Pelkkä markkinalähtöisyys on liian ahdas näkökulma, metsätalous pitää ottaa laajemmin huomioon.
- Metsätalouden tulee olla kannattavaa – tavoitteena oltava kannattavuus ilman subventioita tai EU-varojen käytön laajentamista metsätalouteen; metsien kaikki käyttömuodot tulee ottaa huomioon kannattavuudessa – tulisiko puhua metsänomistamisen kannattavuudesta vai metsien käytön kannattavuudesta?
- Metsäsektorin kannattavuudessa pitää käsitellä sekä metsäteollisuuden että metsätalouden kannattavuutta.
- Tulevan politiikan keinojen tulee olla aiempaa laajempaa käsittäen perinteisen metsäpolitiikan ohella ainakin ympäristö-, energia-, ilmasto-, matkailu- ja työvoimapolitiikan alueita.
- Eri tahot tarvitsevat eri asioita (puuta, matkailualueita, hiilensidontaa) metsästä, ja metsänomistajat tulisi saada tuottamaan niitä. Edellyttää toimivaa yhteistyötä maanomistajien ja esim. matkailuyrittäjien kanssa. Ainakin käynnistysvaiheessa saatetaan tarvita ohjauskeinoja ja usein tukea yhteiskunnalta. Julkisen talouden resurssit rajoittavat keinojen käyttöä.
- Käytännössä esiintyy lisääntyviä ongelmia eri tavoitteiden toteuttamisessa samalla pinta-alalla. Voidaanko tällä linjalla edelleen jatkaa? Nykyisen metsänomistaja- ja tilarakenteen vallitessa ei nähty yksityismetsätalouden osalta vaihtoehtoja. Riskinä on, että kaikkien tavoitteiden (puuntuotanto, monimuotoisuus, matkailu, virkistyskäyttö) osalta toiminta menee ”puuhasteluksi”, eikä ole riittävän tehokasta. Tulisiko olla pelkästään puuntuotantoon keskittyneitä alueita, joilla ei olisi muita tavoitteita, ja matkailun kannalta tärkeät alueet määriteltäisiin. Luontomatkailun todellisesta määrästä ja taloudellisesta merkityksestä tulisi tehdä kunnan arvio. Safarireservaatteja ei kannata perustaa, käyttäjän tulee maksaa. Ongelma: oikeuksia ole määritelty riittävän tarkasti ja täsmällisesti.
- KMO 2010 ei pystytty ennakoimaan tuontipuun määrää ja vaikutuksia metsätalouteen.
- Ympäristöasiat liittyvät sekä metsien käyttöön että markkinoihin. Ongelmana, ettei ympäristöhoitoa tunnusteta millään lailla. Metsien suojelussa on saatu paljon aikaan vapaaehtoisin keinoin ja asenneilmasto on parantunut. Erilaisten toimenpiteiden kustannustehokkuutta ei ole selvitetty. Kansainvälisesti ei ole onnistuttu vakuuttamaan ympäristöhoidon tasosta - viestintä.
- Käytännön toiminta edellyttää organisaatioita ja riittävästi metsäammattilaisia metsänomistajien avuksi. Tärkeää on myös palveluiden laatu ja monipuolisuus. Metsänomistajien tulee voida tiedostaa metsien erilaiset mahdollisuudet.
- Teollisuuden toiminnan ja investointien edellytyksiä ovat: toimintaympäristön vakaus, puun ja energian saatavuus ja hinta, metsien käytön hyväksyttävyyys ja ammattitaitoinen työvoima.

Tavoitteelliseen tulevaisuudenkuvaan sisältyy alustavan keskustelun perusteella seuraavia elementtejä:

- Puutuotteiden hyvä kysyntä: nykyisten ja uusien tuotteiden kehittämällä sekä bioenergian lisääntyvän käytön kautta
- Metsäteollisuus on kilpailukykyinen ja sen toimintaedellytykset ja imago ovat kunnossa
- Metsätalous on kannattavaa
- Metsiä käytetään ja hoidetaan aktiivisesti
- Metsien erilaisia käyttömuotoja edistetään ja ne voivat eriytyä nykyistä enemmän
- Metsien kasvu lisääntyy

Kriittiset menestystekijät, joissa pitää onnistua, että päästään haluttuun tulevaisuudenkuvaan:

- viestintä etukäteen
- metsäpolitiikan integrointi muihin politiikkoihin
- ympäristö- ja metsäpolitiikan hyväksyttävyyys
- riittävät resurssit metsänomistajien palveluun
- käyttöä kotimaiselle puulle

- metsäsektorin dynaamisuuden säilyttäminen
- jalostusasteen nosto
- osaamiseen panostaminen
- yksityisen rahoituksen saaminen vaikeampaa (erityisesti metsätaloutta koskeva tutkimus)

Keskusteltiin metsänomistuksen rakenteiden kehittämisestä. Todettiin, että se on reunaehto, johon on vaikea vaikuttaa, mutta aihetta ei pidä väistää. Päätaavoite olisi metsätalouden tehostaminen metsätilojen kokoa kasvattamalla. Perintöverotuksen kehittäminen ja yhteismetsien muodostumisen edistäminen ovat esimerkkejä keinoista.

4. Seuraavaan kokoukseen valmisteltavat asiat

Alustavia strategisia päämääriä käsitellään seuraavassa kokouksessa. Sihteerit toimittavat pöytäkirjan luonnoksen ensi viikon alussa ja työryhmän jäsenet voivat kommentoida sekä luonnosta että Metlan raporttiluonnosta kahden viikon kuluessa sihteereille.

- ti 31.1. mennessä sihteerit toimittavat muistion tästä kokouksesta.
- to 9.2. mennessä jäsenet toimittavat kommentit Metlan tulevaisuusraportista, tekevät ehdotuksia metsäsektorin tulevaisuuskuvaksi (visio), strategisista päämääristä ja kriittisistä menestystekijöistä sekä konkreettisista määrällisistä tavoitteista työryhmän toiminta-alueelta.
- pe 17. 2 mennessä puheenjohtaja ja sihteerit laativat luonnoksen em. asioista, joka on samalla pohjapaperi ke 1.3. kokoukseen, jonka jälkeen se lähetetään myös muille työryhmille.
- to 2.3. kaikkien työryhmien puheenjohtajat kommentoivat.

Määrittelyt:

Tulevaisuuskuva on näkemys toivotusta tulevaisuuden tilasta, joka rakentuu menneisyyttä ja nykyisyyttä koskevalle tiedolle ja tulkinnoille sekä odotuksille, toiveille ja peloille.

Tulevaisuuskuvaan kohdistuva aktiivisen tahtotilan ilmaus, visio, kertoo mitä me haluamme olla tulevaisuudessa.

Strategiset päämäärät linjaavat pitkän aikavälin toimintaa siten, että visio saavutetaan.

Kriittinen menestystekijä on strategisen päämäärän saavuttamisen kannalta keskeinen asia, jossa tulee onnistua.

Tavoite on yksiselitteinen, mitattavissa oleva määrällinen suure (tavoitetaso), joka liittyy kriittiseen menestystekijään (miten hyvin on onnistuttava).

5. Muut asiat

Ei ollut

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.45.
Seuraava kokous 1.3.2006 klo 13-16.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Pentti Lähteenoja

Hannu Niemelä

Harri Hänninen